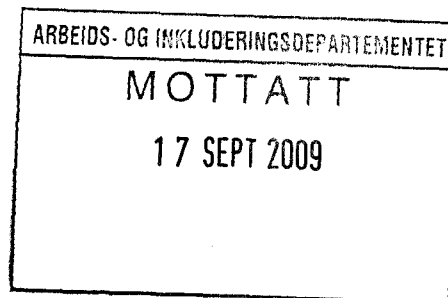

BARNEOMBUDET

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8091 Dep
0030 Oslo

Deres ref:

Vår ref:
09/01103-2

Saksbeh:
Camilla Kayed

Arkivkode:
008;O;BO

Dato:
11.9.2009

Høringssvar:

Forslag til lovendring og forskriftsbestemmelser om unntak fra taushetsplikt og opplysningplikt for ansatte ved mottak og omsorgssentre

Barneombudet skal i henhold til lov og instruks arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Det å avgi høringsuttalelser er en viktig del av Barneombudets arbeid. Ombudet skal særlig følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt og at norsk rett samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter.

Konklusjon:

Barneombudet støtter ikke forslag om unntak fra taushetsplikt for ansatte i mottak, og er meget kritisk til det framsatte forslag. Barneombudet mener at forslaget er problematisk i forhold til flere artikler i barnekonvensjonen, i tillegg til at den strider med grunnprinsippene i både forvaltningsloven og barnevernloven.

Ombudet er av den oppfatning at en eventuell endring heller bør innlemme privat drevne mottak i forvaltningslovens virkeområde ettersom de drives på vegne av offentlige myndigheter, slik at også ansatte i private mottak underlegges taushetsplikt.

Om forslaget

Barneombudet har noen generelle kommentarer til forslaget om å oppheve taushetsplikt fra forvaltningsloven og barnevernloven for ansatte i statlige asylmottak når det gjelder relevante opplysninger for den aktuelle utlendingssaken. Våre kommentarer omfatter bare de tilfellene der søker er barn, både enslig mindreårig asylsøker og i følge med foreldre.

Barnekonvensjonens artikkel 22 pålegger staten å beskytte og hjelpe barn som er flyktninger. Staten plikter å treffe egnede tiltak for å sikre at barn får behørig beskyttelse og humanitær hjelp. Barnekonvensjonens artikkel 16 skal sikre barnet mot vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, og staten gis en plikt til lovmessig beskyttelse mot slik innblanding. Barnekonvensjonens artikkel 3 pålegger staten å ha barnets beste som et grunnleggende hensyn i alle handlinger som berører barn. Barneombudet mener at den foreslåtte endringer er meget problematisk sett i lys av alle disse artiklene i barnekonvensjonen.

I tillegg har FNs komité for barns rettigheter i generell kommentar nr 6 (2005) om behandling av enslige barn og enslige barn med følgepersoner utenfor deres opprinnelige hjemland punkt g) 29, uttalt følgende:

"Partene skal behandle all informasjon som de får tilgang til om enslige barn og enslige barn med følgepersoner, konfidensielt, i samsvar med plikten de har til å beskytte barnas rettigheter, herunder retten til privatliv (artikkel 16)."

Barneombudet ser et behov for å presisere overfor departementet at den varslede endringen vil være ekstra problematisk når det gjelder barn. Barn i mottak, og spesielt enslige mindreårige asylsøkere er sårbare og har mye høyere grad av psykiske problemer enn majoritetsbefolkningen (Oppedal m. flere, Folkehelseinstituttet 2008). For de aller fleste asylsøkere er mottakene å regne som et trygt sted å bo i en svært vanskelig periode i livet. Barn som bor i mottak har behov for en stabil og trygg tilværelse og voksne de kan stole på og snakke med. Ombudet mener at det i dag i altfor liten grad er et godt omsorgstilbud for barn i mottak, og at den foreslåtte endringen vil kunne bidra til å forverre barns omsorgssituasjon ytterligere. Forslaget legger etter Ombudets skjønn opp til spekulasjon, i tillegg til at ansatte skal trekke skjønnsbaserte slutninger som de i liten grad har forutsetninger å trekke. Som enslig mindreårig asylsøker, er mottakenes ansatte noen av de få voksenpersonene barnet forholder seg til, og det ville svekke barns tillit til disse voksne om beboerne hele tiden skulle bekymre seg for å gi signaler, fortelle noe eller ha en oppførsel som kunne tilsi at ansatte videreformidler opplysninger til UDI.

Den foreslåtte endring vil også gi et incitament for de ansatte i mottakene til å vegre seg mot å gå inn i samtaler med barna, av redsel for at de skal få høre noe som kan brukes mot beboerne i deres utlendingssak. Dette er etter Ombudets syn ikke å ivareta barns beste i søknadsprosessen, jf barnekonvensjonens artikkel 3.

Departementet viser til eksempler på opplysninger om beboere i mottak som kan være av betydning i vedkommende sak. Ombudet mener at dersom opplysninger om for eksempel hvem barnet snakker med og hvem barnet omgås skal brukes aktivt av ansatte i mottaket i forhold til UDIs saksbehandling, vil dette skape en meget vanskelig situasjon for beboerne og føre til ytterligere uttrygghet. Det er meget betenkelig at ansatte i mottak skal pliktes til å videreformidle informasjon tatt ut av sammenheng.

Dersom departementet likevel velger å innføre et unntak, ber Ombudet om at departementet ivaretar hensynet til barna ved at den som skal vurdere om opplysningene er relevante for en asylsøknad er godt barnefaglig skolert og har innblikk i forhold i asylsøkernes hjemland. Dagens mottaksansatte kan ikke sies å inneha slik kompetanse.

Ombudet er også opptatt av at det barn uttaler ikke skal påvirke foreldrenes søknadsprosess. Barn forstår ikke alltid rekkevidden av sine uttalelser, og Ombudets bekymring er at et unntak fra taushetsplikt vil kunne føre til at barn i større grad vil havne i en slik mellomposisjon i foreldrenes søknadsprosess. Dette punktet har Barneombudet presisert i sin supplerende rapport til FNs komité for barns rettigheter side 8.

Departementet vil ikke bare innføre en rett til å gi opplysninger videre, men også en plikt til å gi opplysninger der dette begjæres. Allerede i dag er ansatte i mottak i en vanskelig mellomposisjon, i og med at de oppfattes som representanter for utlendingsmyndighetene samtidig som de gir omsorg og kommer nær beboerne. Den foreslåtte endringen vil antakelig gjøre arbeidssituasjonen for ansatte i mottak enda vanskeligere og føre til en ytterligere sammenblanding av roller som omsorgsarbeider og del av vedtaksmyndighetene. UDI er i alle deler av saksbehandlingen meget påpasselige med å tydeliggjøre roller.

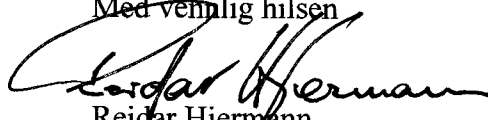
Den som intervjuer enslige mindreårige skal for eksempel ikke være den som fatter vedtaket, og vergene har taushetsplikt overfor UDI. Det fremstår som meget uheldig å endre ved dette prinsippet for de ansatte i mottak.

Innhenting og videreformidling av informasjon

For at mottakene skal kunne videreformidle informasjon om beboere, foreslår departementet at det skal gis utfyllende forskriftsbestemmelser om hvilke opplysninger som er relevante og på hvilken måte disse skal innhentes. Ombudet antar at en slik innhenting av opplysninger om personer i mottak vil fremtvinge en form for registrering for at dette ikke skal fremstå som en vilkårlig informasjonsflyt mellom den enkelte ansatte og UDI. Informasjonen som kommer fram vil kunne bidra til å avgjøre søkerens sak. Det legges ikke opp til at søkeren skal gjøres kjent med informasjonen som videreformidles og hvilken omstendighet den er innhentet under. Ombudet ser det som svært problematisk at en asylsøknad kan avgjøres på bakgrunn av informasjon fremkommet på den nevnte måte uten at asylsøkeren er blitt kjent med og har fått mulighet til å imøtegå informasjonen.

Barneombudet har i en tidligere høring, ved overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år, presisert viktigheten av at opplysninger om søker bare kan gis dersom det foreligger samtykke, slik vi finner i andre barneverninstitusjoner. Ombudet mente i den anledning at for å sikre at det kun gis informasjon til utlendingsmyndighetene når det er til det beste for barnet, bør det være krav om at vergen skal samtykke til at informasjonen gis.

Med vennlig hilsen

Reidar Hjermann
barneombud

Camilla Kayed
rådgiver

VEDLEGG:

- Høringsuttalelse om overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige under 15 år til barnevernet.
- Barneombudets supplerende rapport til FN's komité for barns rettigheter.